

Česká bioklimatologická společnost Praha

Sekretariát: Boční II 1401, 141 31 Praha 4 - Spořilov

I n f o r m a č n í z p r a v o d a j

pro členy Společnosti

č. 39

Praha, prosinec 2009

Sestavil: RNDr. Jaroslav Střeščík, CSc.

ISSN 1212-3420

Naše Společnost v roce 2010

Vážené dámy a vážení pánové,

je zcela logickým zvykem, že se v závěru roku bilancuje. To co jsme letos stihli uvádí naše zpráva o činnosti. Jsem rád, že mohu konstatovat splnění našich plánů, tedy naplnění všech projektů, které jsme pro tento rok předpokládali. Určitě je pozitivním krokem, že máme stále výbornou spolupráci se Slovenskou bioklimatologickou společností, dokladem je i naše spolupráce při zorganizování úspěšné mezinárodní konference „ROZVOJ SPOLOČNOSTI A BIOKLÍMA“ ve Staré Lesné.

Co nás čeká v roce 2010? Budeme organizovat česko-slovenskou konferenci, která by po mnoha letech mohla být v Čechách, asi v Praze. Vše je v jednání mezi našimi výbory. Jak bývá v posledních letech zvykem, je připravena „jarní“ konference „Voda v krajině - její zdroje a využití“. Příprava obou akcí si již vyžádala dosti času a hodně práce nás ještě čeká.

Přesto, za nejdůležitější akci roku 2010 považuji naši Valnou hromadu. Jak je dáno stanovami, končí období stávajícího výboru. Jak je uvedeno výše, přípravě na zajištění akcí v roce 2010 je věnována velká pozornost, ale bude na členech naší Společnosti, kterým směrem budeme pokračovat nejen v roce 2010. Dovolím si proto připomenout některé problémy za končící funkční období. Určitě je to počet členů naší Společnosti. Přesto, že naše semináře a konference mají nemalou účast, zájem o členství v naší Společnosti není velký. Dokázali jsme získat nové členy, ale bohužel také někteří členové končí, takže výsledkem je postupně klesající počet. Jistě, že nejde jen o počet členů, ale také o aktivitu. Jak opět uvedu, daří se nám organizovat akce, ale určitě by bylo vítáno větší zapojení.

Při jednání výboru se vždy k další činnosti Společnosti vracíme. Je poukazováno na to, že stále rostou náklady na pořádání akcí, přitom Společnost je zatím získává díky aktivitě spíše jedinců, kteří se podílejí na řešení Smluvní spoluúčasti na projektech. Finanční podpora od Rady vědeckých společností je s ohledem na současné ceny jednoznačně symbolická. Je otázkou, zda bychom neměli navrhnout změnu stanov tak, aby byla možná přímá účast Společnosti v projektech. Většinou komunikujeme emaily, ale tuto formu nejen pro organizaci, ale i pro rozhodování nemáme ve stanovách. Myslím si, že

bychom i v tomto směru měli upravit stanovy. Při rozboru naší činnosti i při srovnání se slovenskou Společností, máme stále původní obsazení sekcí, možná i zde by mělo dojít ke změně s ohledem na naše aktivity. Předpokládám, že na prosincovém jednání výboru se rozhodneme pro oslovení všech členů s těmito i dalšími otázkami. Určitě bude ukazatelem i počet a rozsah odpovědí.

Jak jsem v textu naznačil, bude rok 2010 pro naši činnost, ale i možná vůbec pro další směřování Společnosti rozhodující. Byl bych moc rád, pokud by všichni členové tento můj názor přijali a podle toho se aktivně účastnili dění ve Společnosti. Tím by 45. rok trvání naší Společnosti dal základ do dalších let.

Jménem vedení Společnosti Vám přeji v roce 2010 všechno nejlepší, hodně zdraví, štěstí a splnění všech přání.

Jaroslav Rožnovský

Z p r á v a

o činnosti České bioklimatologické společnosti za rok 2008

Odborná, vědecká a publikační činnost Společnosti se v roce 2008 stejně jako v letech předcházejících opírala o tři oborově specializované sekce. Pro informaci o jejich zaměření uvádíme:

1. Sekce bioklimatologie člověka, předseda Doc. MUDr. Jan Sitar, CSc., s odbornou činností v oblasti bioklimatologie zdravého i nemocného člověka v jeho pracovním a životním prostředí.

2. Sekce bioklimatologie rostlin, předseda Prof. Ing. Ilja Vyskot, CSc., se zaměřením odborné činnosti na vazby rostlinstva s půdně-atmosférickým prostředím, zvláště se zaměřením na zemědělskou a lesnickou rostlinnou produkci, dopady antropicky podmíněných změn podnebí všech dimenzí a krajinné prostředí.

3. Sekce bioklimatologie zvířat, předseda Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc., se zabývá vazbami mezi živočišstvím a atmosférickým prostředím se zvláštním zřetelem k potřebám hospodářských zvířat.

Bioklimatologie jako interdisciplinární vědní obor má v našem liberálním tržně ekonomickém systému potíže v tom, že se týká jednak

vědecké teorie a jednak jevů, které mají charakter veřejných statků. To prakticky velmi omezuje zdroje sponzorského kapitálu. Proto také v roce 2008, stejně jako v jiných letech, se vedení Společnosti soustředilo na aktivní účast při řešení vybraných schválených projektů. Objem takto přidělovaných prostředků, podmínky jejich využití a způsob časového přidělování limituje další odborné aktivity. Menší rozsah činnosti má za následek klesající zájem o členství ve Společnosti.

Projekt **I/08**, vydání Zpravodaje č. 38 jako odborné a informační tiskoviny Společnosti o pokrocích poznání v tomto interdisciplinárním oboru a o činnosti a výsledcích práce Společnosti. Od r.1998 má Zpravodaj přiděleno ISSN 1212-3420.

Projekt **II/08**, pořádání již v pořadí 29. konference „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, která se konala v Úpici ve dnech 20.-22. května 2008. Hlavním pořadatelem byla Hvězdárna v Úpici ve spolupráci s Komisí pro otázky životního prostředí AV ČR, Českou astronomickou společností – východočeskou pobočkou v Úpici, Českou bioklimatologickou společností v Praze, Českou lékařskou společností J.E.Purkyně – Spolkem lékařů v Trutnově a Městem Úpice. Na konferenci bylo přítomno přes 70 účastníků, předneseno 48 příspěvků a 4 postery, z nichž bylo vybráno 44 příspěvků k publikování plném znění ve sborníku.

Projekt **III/08**, pořádání konference „Znečištění ovzduší, metody měření a hodnocení vlivu“, která se konala 23.– 24. dubna 2008 v Mikulově. Konference se zúčastnilo 28 účastníků z České republiky i ze Slovenska, předneseno bylo 12 příspěvků, které byly publikovány v tištěném sborníku a na CD v plném znění s abstrakty v angličtině.

Projekt **IV/08**, vydání publikace „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2008“. Publikace obsahuje 29 příspěvků přednesených na 23. vědecké konferenci s mezinárodní účastí, která se konala dne 9. prosince 2008 v Brně. Publikace v rozsahu 110 stran byla k dispozici pro všechny účastníky již v průběhu konference. Součástí každého příspěvku je abstrakt v angličtině.

Dále ČBkS spolu s Ústavem výživy, dietetiky, zoohygieny a vegetabilních potravin Fakulty veterinární hygieny a ekologie VFU v Brně a ve spolupráci s Ústřední komisí pro ochranu zvířat, Výzkumným ústavem živočišné výroby Praha a brněnskou pobočkou Čs. biologické společnosti byla pořadatelem pravidelného semináře „Aktuální otázky

bioklimatologie zvířat“, v pořadí již třiatřicátého. Konal se v Brně dne 9. 12. 2008 v prostorách brněnské pobočky ČHMÚ. Přítomno bylo kolem 40 účastníků z různých oborů z České republiky a ze Slovenska, prezentováno 29 příspěvků, které byly v plném znění publikovány ve sborníku v rámci projektu IV/08.

V roce 2008 také úspěšně pokračovala spolupráce se Slovenskou bioklimatologickou společností. ČBkS byla hlavním pořadatelem pravidelné mezinárodní konference Bioklimatologické pracovní dny, která se konala ve dnech 9. – 11. září 2008 v Mikulově. Zúčastnilo se jí přes 80 účastníků, z toho 50 z České republiky a zbytek z ostatních zemí – především Slovensko. Předneseno bylo celkem 38 ústních referátů a k tomu 32 posterů v posterové sekci. Všechny příspěvky byly publikovány na CD v plném znění, abstrakty v angličtině ve zvláštním tištěném sborníku.

V roce 2007 získala Společnost rozsáhlou zakázku na vypracování odborných expertíz v rámci širšího projektu Interviron, jejichž zpracování dále pokračovalo i v roce 2008. Zadavatelem byl Ústav ekologie krajiny AV ČR, České Budějovice. Členové společnosti ve spolupráci s dalšími odborníky, kteří nejsou členy ČBkS, splnili do konce roku 2008 všechny požadované úkoly, které byly schváleny v rámci celkového hodnocení plnění cílů projektu, a tím byly práce na projektu ukončeny. Podobné expertní práce jsou jedním z hlavních úkolů vědeckých společností a takto k nim přistupuje také ČBkS.

Statistické údaje

V roce 2008 došlo opět k malému úbytku členů ČBkS a Společnost získala několik nových členů. Výše příspěvků byla od roku 2002 stanovena na 200 Kč pro člena v pracovním poměru a 100 Kč pro důchodce a pro studenty. Příspěvky za rok 2008 však dluží 16 členů, což znamená, že příspěvková morálka se oproti loňskému roku mírně zhoršila.

Stav členstva k 31. 12. 2008:

Sekce bioklimatologie člověka	23 členů
rostlín	40 členů, z toho jeden čestný
zvířat	11 členů
úhrnem	74 členů

Česká meteorologická společnost si připomněla 50 let od svého založení

Křtinský zámek, tedy jeho Společenské a vzdělávací centru Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, bylo ve dnech 9. – 11. září 2009 místem konání semináře „Meteorologie ve službách společnosti a ochrany životního prostředí. Historie, současnost a perspektivy“. Jeho organizátorem byla Česká meteorologická společnost, která si takto připomněla 50. výročí svého vzniku (založena byla 17. 12. 1958). Spoluorganizátory byly Český hydrometeorologický ústav, Katedra meteorologie a ochrany prostředí MFF UK a Ústav fyziky atmosféry AV ČR, v.v.i. Seminář byl zakončen exkurzí do jeskyní Moravského krasu. Pokud to někomu připomnělo naši konferenci v roce 2007, je to tím, že jsme své zkušenosti organizátorům předali a hlavně Křtiny jako vhodné místo doporučili.

Není cílem tohoto příspěvku hodnotit jednotlivé příspěvky. Proto je uveden program, aby si mohl každý utvořit přehled o přednesených tématech. Určitě bylo osvěžením jednání hodnocení referátů účastníky konference. Byl vydán sborník abstraktů a dokonce plné verze na CD. Jak jistě mnozí účastníci i z řad naší Společnosti znají, mimo tohoto výročního a předposledního semináře nebyly sborníky ani CD vydávány.

Program semináře

Středa 9.9. 2009

Krška Karel, RNDr., CSc.:

50. výročí založení společnosti českých a slovenských meteorologů

Mrkvica Zdeněk, Ing.:

Historie a současnost meteorologických měření a pozorování v Krkonoších

Dobrovolný Petr, doc. RNDr., CSc.

Vybrané analýzy srážek v městě Brně a okolí

Rožnovský Jaroslav, RNDr. Ing., CSc.

Mikroklima Macochy a Punkevních jeskyní

Kučerová Jitka, Mgr.

Hodnocení úspěšnosti bodové předpovědi teploty vzduchu pro město Brno

Sulan Jan, RNDr.

Daří se nám zmenšit náskok západní Evropy v silniční meteorologii?

Skeřil Robert Mgr., Ph.D.

Vliv počasí a meteorologických charakteristik na úroveň znečištění ovzduší

Čtvrtek 10.9.

Krška Karel, RNDr., CSc.

Meteorologie v technické praxi a ochraně životního prostředí - historický přehled

Tolasz Radim, RNDr., Ph.D.

Meteorologická služba, tržní ekonomika a politika

Šlezinger Josef

Stručná historie měření na meteorologických stanicích

Skřivánková Pavla, RNDr.

Aerologie ve službách společnosti a ochrany životního prostředí

Lipina Pavel, Ing.

Digitalizace historických klimatologických dat ze stanic na severní Moravě a ve Slezsku

Jůza Pavel, RNDr.

Porovnání sodarových měření v Ústí nad Labem s pozemními meteorologickými stanicemi

Mužíková Bronislava, Ing.

Analýza meteorologických podmínek při výskytu extrémních případů větrné eroze na Moravě

Šálek Milan, RNDr.

Odhady srážek z radarů a srážkoměrných měření metodou krigování s externím driftem

Vaníček Karel, Dr., CSc.

Klimatologické podklady poskytované v ČHMÚ pro potřeby solárních energetických zařízení.

Hostýnek Jiří, RNDr.

Možnosti modelování proudění v přízemní vrstvě nad antropogenním reliéfem

Střeštík Jaroslav, RNDr., CSc.

Analýza růstu globální teploty

Halenka Tomáš, doc.RNDr., CSc.

Regionální klimatické modelování jako nástroj pro odhady dopadů klimatické změny

Pátek 11.9.

Exkurze do Moravského krasu s odborným výkladem

Na závěr je nutné uvést, že obě Společnosti, tedy Česká meteorologická společnost a Česká bioklimatologická společnost mají mnoho společného, včetně společných počátků. Jak se ukazuje, rozdělení před takřka před 45 lety nepoškodilo naše činnosti a možná otevřelo více prostoru pro aplikované obory bioklimatologie. Proto je vhodné popřát kolegům, členům České meteorologické společnosti všechno nejlepší do dalších desítek let jejich činnosti a vyslovit přání, abychom po letech začali více spolupracovat, např. i organizováním společných akcí.

Jaroslav Rožnovský

Zpráva z konference "Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí"

konaném ve dnech 19. - 21. května 2009 v Úpici

Ve dnech 19. - 21. května 2009 se v Úpici uskutečnila 30. interdisciplinární konference s názvem "Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí", kterou pořádala Hvězdárna v Úpici ve spolupráci s Komisí pro otázky životního prostředí AV ČR, Českou astronomickou společností - Východočeskou pobočkou v Úpici, Českou astronomickou společností - Sluneční sekcí, Českou bioklimatologickou společností v Praze, Českou lékařskou společností J.E.Purkyně - Spolkem lékařů v Trutnově, Jednotou českých matematiků a fyziků a Městem Úpice. Hlavním garantem akce byla Hvězdárna v Úpici. Konference se zúčastnilo téměř 80 odborníků z různých zainteresovaných oborů i zájemců z naší republiky a ze Slovenska.

Konferenci tradičně zahájila RNDr. Eva Marková, CSc., ředitelka Hvězdárny v Úpici. Po té účastníky přivítala starostka města Úpice paní Ing. Iļjana Beránková.

K účastníkům pak ještě promluvila Ing. Václava Domšová, předsedkyně výboru pro kulturu a památkovou péči Královéhradeckého kraje a Dr. Jiří Nosek, člen rady Královéhradeckého kraje, kteří vyzdvihli důležitost této konference a vyjádřili potěšení, že se konference dožila jubilea.

Úvodní referát s názvem „Člověk“ po 30ti letech, věnovaný především jubileu konference, přednesl Jaroslav Dykast, nestor této konference. Ve svém příspěvku shrnul, jak se konference vyvíjela, co vše se na ní probíralo a jaký měla přínos. Samozřejmě také připomněl osobnost zakladatele a duchovního otce této konference dr. Ladislava Křivského.

Po té již probíhala odborná část. Jednání bylo stejně jako v minulosti rozděleno do jednotlivých bloků - astronomického, přístrojového, geofyzikálního, meteorologického, ekologického, medicínského a filozofického. Celkem zaznělo 47 referátů z uvedených oblastí, přičemž většina z nich se zabývala vztahy a souvislostmi mezi jednotlivými obory.

Mezi astronomickými referáty patřily mezi nejzajímavější příspěvky týkající se úplného zatmění Slunce v r. 2008, kde se prezentovali i pracovníci Hvězdárny v Úpici, referát P. Kotrče „HSFA – největší sluneční dalekohled a spektrograf v ČR, vlastnosti, výsledky, perspektivy“ a referát „Dynamika a trojrozměrná struktura protuberancí“ Macieje Zapiora z Wroclawské university. Astronomický blok byl zakončen sérií referátů týkající se přístrojové techniky, prezentovaný pracovníky z Ústavu fyziky plazmatu AV ČR, v.v.i., Praha, Vývojové optické dílny Turnov. Seznámili účastníky s nejžhavějšími novinkami z jejich dílny jako je např. optický návrh zobrazovací soustavy spektrografu s vícekanálovým filtrem či korektor Volosova apod.

Referáty zaměřené na problémy z geofyziky již tradičně řešily otázku souvislosti sluneční a geomagnetické aktivity a jejich odezev v různých vrstvách atmosféry (např. J. Bochníček a spol. „Vliv silných geomagnetických bouří na atmosférickou cirkulaci v zimní severní hemisféře“ a J. Laštovička: „Dopady lidské činnosti na horní atmosféru“), historii měření (J. Střeštík „Historie magnetických měření v Čechách

a dlouhodobé změny složek geomagnetického pole“ a I. Túnyi: „Geomagnetické pole na Slovensku v 18. storočí“) a problémy spojené se zemětřesením (J. Zedník a spol. „Projevy zemětřesného roje v západních Čechách v říjnu 2008“).

Poněkud mimo uvedené bloky ale o to zajímavější byl referát A. Křivské „Užití mikrovlnné techniky v termojaderné fúzi“, v němž nás zavedla do oblasti výzkumu plazmatu.

Z meteorologické a ekologické části byl velmi zajímavý referát J. Rožnovského „Specifika výzkumu mikroklimatu Punkevních jeskyní“ a I. Obrusníka „Snižování rizika přírodních katastrof a včasné varování“.

Medicínskou část tradičně ovládl prof. Mikulecký se svými spoluautory, zajímavější ale byly příspěvky J. Sitara „Chronobiologie spánku“, v němž zazněly i rady, jak se chovat, aby se člověk vyvaroval mikrosněžku při řízení auta, a V. Klimešové: „Bolest a utrpení“.

Poslední dopoledne vedle filozoficky zaměřených příspěvků zazněl i referát V. Rušína s názvem „Stretnutie s vesmírom“.

Ve večerním programu, který se stal už tradicí, vystoupila E. Marková, která zavedla posluchače na Sibiř do oblasti poblíž Novosibirska, kde společně s kolegy pozorovala úplné zatmění Slunce.

Odbornou úroveň konference lze opět hodnotit jako velmi vysokou, o konferenci byl velký zájem mezi našimi i slovenskými odborníky z jednotlivých zahrnutých oborů a prakticky po každém referátu následovala vysoce kvalifikovaná diskuse. Potěšující je účast mnoha nových a především mladých účastníků.

O konferenci byl zájem i mezi sdělovacími prostředky a veřejností, informace z ní byly publikovány průběžně. Zástupci některých sdělovacích prostředků byli přímo přítomni na konferenci.

Z konference bude vydán sborník.

Eva Marková

24. ročník vědecké konference s mezinárodní účastí „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2009“

Jak je uvedeno v názvu tohoto sdělení, již po 24. se sešli odborníci bioklimatologie zvířat na konferenci v Brně. Bylo jen náhodou, že termín jejího konání byl jedním ze dnů světové konference k problematice změny klimatu v Kodani. Určitě to nebylo důvodem, proč se v letošním programu objevilo několik příspěvků právě k problematice klimatu, jeho změny a dopadům na zvířata volně žijící či chovaná.

V posledních letech se stále více hovoří o vzrůstající teplotní extemitě, která s sebou přináší rizika spojená s extrémně vysokými teplotami jako je např. nárůst počtu úmrtí z horka, zvýšení aridizace krajiny, tak i problémy v dopravě, energetice, zemědělství (poškození rostlin). Extrémní teplotní podmínky negativně ovlivňují nejen rostlinnou výrobu, ale i živočišnou. Z hospodářských zvířat snáší extrémně horké počasí nepříznivě skot. Bylo uvedeno, že v souladu se skutečností je výskyt meteorologických a klimatologických extrémů výsledkem přirozené variability zemské atmosféry. V důsledku globální změny klimatu však dochází ke stále častějšímu výskytu těchto extrémních klimatických událostí. Zatímco v přírodních ekosystémech jsou tyto extrémy včetně jejich účinků součástí jejich přirozeného vývoje, v kulturní krajině způsobují mnohdy velké materiální škody i ztráty na životech.

Členové sekce bioklimatologie zvířat České bioklimatologické společnosti při ČAV řeší stále aktuální problémy v oblasti zemědělské prvovýroby směřující k produkci zdravotně nezávadných potravin s ohledem na zabezpečení optimálních podmínek chovu hospodářských i volně žijících zvířat. Vědecké konference jsou tradičním vyvrcholením činnosti sekce v každém roce. Pravidelný, v pořadí již 24. ročník vědecké konference s mezinárodní účastí “Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2009” uspořádala sekce bioklimatologie zvířat České bioklimatologické společnosti, Výzkumný ústav živočišné výroby Praha-Uhřetěves ve spolupráci s oddělením ochrany zvířat a odborem vzdělávání a poradenství Ministerstva zemědělství České republiky a brněnskou pobočkou České biologické společnosti, dne 10. prosince 2009 v prostorách brněnské pobočky Českého hydrometeorologického ústavu. Jednání konference zahájil předseda České bioklimatologické společnosti RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc.

Konference se zúčastnilo přes 40 odborníků z různých oborů, zabývajících se danou problematikou, z České a Slovenské republiky. Na konferenci byly prezentovány výsledky vědeckovýzkumné práce, dosažené Centrem výzkumu živočišné výroby v Nitře (ing. Botto, Ing. Šottník), na Slovenské poľnohospodárskej univerzite v Nitře (Ing. Lendelová). dále na Univerzite Veterinarskeho lekárstva v Košicích (týmy pod vedením MVDr. Daňové, Dr. Falise, Doc. Kočišové, MVDr. Ravaszové a MVDr. Valenčákové). Z České republiky byly předneseny práce, které vznikly na pracovištích Výzkumného ústavu živočišné výroby v Praze (kolektivy pod vedením Ing. Dolejše, Ing. Kosové, Ing. Kuncce, Ing. Malé). Výzkumného ústavu zemědělské techniky v Praze (Ing. Zabloudilová), Veterinární a farmaceutické univerzity Brno (Doc. Illek, MVC. Šmahelová), ČZU v Praze (Ing. Kumprechtová), Českého hydrometeorologického ústavu (Ing. Hájková, Ing. Fukalová, Ing. Pokladníková, RNDr. Ing. Rožnovský), Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně (Ing. Havlíček), Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (výzkumné kolektivy pod vedením Prof. Šocha, Ing. Šťastné, Ing. Pálky a Ing. Tejmla), ale také ze sféry firemní (TEKRO Praha, KONFIRM Brno) a privátní (MVDr. Vokřálová).

Na konferenci bylo přihlášeno a ve sborníku je publikováno in extenso celkem 25 příspěvků, z nichž bylo předneseno 17 referátů a 8 prezentováno formou posterů. Práce, publikované ve sborníku, jsou upraveny podle zásad pro publikování v odborných a vědeckých časopisech, včetně souhrnu v anglickém jazyce.

Jak vyplynulo z jednání konference, mezi důležité faktory, které mají významný vliv na úroveň pohody zvířat patří teplota vzduchu. Její stimulace topnými a větracími systémy výrazně ovlivňuje ekonomické výsledky chovu. Na optimalizaci faktorů prostředí přímo závisí ekonomická efektivnost, vyjádřená úrovní užitkovosti a zdravotním stavem. Dalším důležitým faktorem je relativní vlhkost vzduchu. Ovšem pouze optimální kombinace teploty a vlhkosti vzduchu znamená skutečnou tepelnou pohodu zvířat. Pokud nejsou chovatelské podmínky ideální (tzv. termoneutrální zóna), musí zvíře udržovat svou stálou tělesnou teplotu termoregulací. Zapojování mechanismů termoregulace je přitom vždy spojeno se změnami využití energie přijatých živin v neprospěch tvorby nové živé hmoty či produktů. Na druhé straně z pohledu hospodárného využití celkové energie vstupující do objektu je důležité efektivní využívání obnovitelných zdrojů energie, čím se zároveň příznivě ovlivní ekologické a environmentální aspekty ochrany životního prostředí.

Předpoklady pro zachování zdraví a životní pohody hospodářských zvířat spočívají nejen ve správných chovatelských praktikách, technologických systémech, ale i v prostředí, které odpovídá fyziologickým potřebám a potřebám souvisejícím se způsobem chování. Podmínkou je zajištění odpovídající výživy, pohybu a pohody, přiměřených sociálních kontaktů a ochrany proti nepříznivým klimatickým podmínkám, poranění, onemocnění nebo poruchám chování.

Diskutovaným tématem byla v rámci workshopu „Klimatické změny v ročních obdobích a jejich vztah k živočišné produkci“, „změna klimatu“, a to z různých úhlů, např. jak se projeví v budoucích technologiích chovů, které úpravy bude nutno provést se stavbami apod. Bylo opět poukázáno na to, že této problematice není věnována pozornost v oblasti výzkumu a tato témata se neúspěšně uchází o projekty nejen v NAZV.

Bývá zvykem poděkovat organizátorům, což na konferenci přednesl prof. L. Novák. V každém případě lze opět konstatovat, že nebýt aktivity doc. Pavla Nováka, těžko bychom tuto konferenci udrželi ve stávající úrovni. A to, s naprosto neobvyklou záležitostí v současnosti, kdy se na konferenci neplatí vložné. Zde je potřeba poděkovat odborům Ministerstva zemědělství, a to oddělení ochrany zvířat a odboru vzdělávání a poradenství, díky kterým je z velké části uhrazen náklad na sborník.

Závěr konference je i závěrem tohoto sdělení, v příštím roce se bude konat 25. ročník. Těšíme se na Vaši účast.

Jaroslav Rožnovský, Pavel Novák

Česko-Slovenská bioklimatologická konference Stará Lesná

Stalo se již tradicí, že společné česko-slovenské bioklimatologické konference se konají pravidelně každý rok, střídavě na různých místech v České a ve Slovenské republice. Ty slovenské mívají obvykle větší rozsah a více účastníků, a to především z dalších zemí mimo ČR a SR.

V letošním roce připadlo pořádání této konference opět kolegům ze Slovenské bioklimatologické společnosti. Spolupořadatelé byli dále Slovenská poľnohospodárska univerzita Nitra, Technická univerzita Zvolen, Geofyzikálny ústav SAV a samozřejmě také Česká bioklimatologická společnost. Pořadatelé vybrali krásné atraktivní prostředí ve Vysokých Tatrách. Místem konání bylo Kongresové centrum SAV ve Staré Lesné, kdy byli účastníci také ubytováni. Konference se konala ve dnech 5. – 8. října 2009. Vůdčí název konference byl „Sustainable development and bioclimate“ (Udržitelný rozvoj a bioklima).

Výběr místa konání jistě přispěl k tomu, že konference se zúčastnilo plných 137 účastníků, především z výzkumných pracovišť a z vysokých škol, z toho 38 z České republiky a 22 z ostatních zemí – Německo, Rakousko, Polsko, Slovinsko, Srbsko, Ukrajina, Rusko, Portugalsko. Proto také až na výjimky byly všechny referáty předneseny anglicky, u zbývajících byly alespoň prezentace v angličtině, rovněž postery byly všechny v angličtině.

Kromě 25 přehledových referátů probíhalo jednání celkem ve čtyřech sekcích a to vždy paralelně ve dvou sekcích. Sekce byly vybrány takto: Regional aspects of climate (30 příspěvků), Effect of climate on forest and silviculture (33 příspěvků), Agricultural bioklimatology (25 příspěvků), Urban climate and human bioklimatology (21 příspěvků). Předneseno bylo ve všech sekcích celkem 40 ústních referátů, z toho 12 od českých autorů a 5 od autorů z dalších zemí, a prezentováno 59 posterů (19 od českých a 12 od cizozemských autorů). Na tomto místě není možné ani vyjmenovat názvy přednesených příspěvků, a vybrat jen některé by bylo velmi subjektivní. Jak je vidět z názvů sekcí, záběr byl velmi široký a každý posluchač jistě našel spoustu zajímavých příspěvků ze svého oboru.

Tradicí se také stala soutěž o nejlepší práci mladých pracovníků. Účastníci podle vlastního uvážení hlasují, který z příspěvků přednesených mladými pracovníky považují za nejkvalitnější. I toto je jedna z cest, jak zvýšit zájem mladých o podobné akce, a ten skutečně roste, stejně tak jako úroveň jejich příspěvků.

Všechny příspěvky byly publikovány v anglickém jazyce ve sborníku, který byl recenzován a byl účastníkům k dispozici již v průběhu konference (texty tedy musely být odevzdány již před konferencí

s patričním předstihem). V tištěné podobě zde jsou plné texty všech příspěvků a přiloženo CD s týmiž texty a s obrázky v barvách.

Součástí programu byla také exkurze do oblasti Vysokých Tater postižených orkámem v listopadu 2004, doprovázená výkladem o problematice nápravy těchto škod ve vysokohorském prostředí. Kromě toho ještě krátká večerní návštěva pamětihodností v Kežmaroku a po skončení konference túra na Lomnický hřebec (zčásti lanovkou), spojená s návštěvou hvězdárny na Skalnatém plese.

Jaroslav Střeštík

Činnost ČBkS v roce 2010

Činnost ČBkS bude i v roce 2010 částečně financována státem prostřednictvím Rady vědeckých společností, složky Akademie věd, formou dotace jednotlivých projektů. Těžištěm činnosti Společnosti budou tedy následující projekty:

Projekt I/10 – Vydání Zpravodaje č. 40 pro členy ČBkS, odborného informativně-organizačního obsahu v hraničním vědním oboru bioklimatologie všech tří skupin – člověka, rostlin a zvířat – v nákladu 100 výtisků o rozsahu cca 25-30 stran. Zpracovatelem projektu je RNDr. Jaroslav Střeštík, CSc.

Projekt II/10 – Pořádání pravidelného, v pořadí již 31. semináře „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“. Seminář se bude konat v Úpici ve dnech 18.-20. května 2010. Zpracovatelkou a realizátorkou projektu je RNDr. Eva Marková, CSc. Informace a přihlášky: RNDr. Eva Marková, CSc., Hvězdárna v Úpici, U Lipek 160, 542 32 Úpice, tel. 499881731 nebo 499882289, e-mail: markova@obsupice.cz nebo mullerova@obsupice.cz. Podrobnější informace jsou na www stránkách <http://www.obsupice.cz> -> seminář, kde je i elektronický formulář přihlášky. Přihlášku i s abstraktem je nutno poslat do 15. 3. 2010.

Projekt III/10 – Pořádání konference „Voda v krajině – její zdroje a využití“. Konference se bude konat 10.-11. března 2010, místo zatím není určeno. Zpracovatelem a realizátorem projektu je RNDr. Ing.

Jaroslav Rožnovský, CSc., e-mail: roznovsky@chmi.cz , telefon 541421020. Na této adrese jsou k dispozici informace a přihlášky. Budou též na webových stránkách Společnosti, <http://www.cbks.cz> . Přihlášeným účastníkům bude zaslán podrobný program.

Projekt **IV/10** – Vydání publikace „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2010“.V této publikaci budou uveřejněny příspěvky účastníků stejnojmenného semináře, který se bude konat v Brně v prosinci 2010 v budově pobočky ČHMÚ Brno, Kroftova 43, 616 67 Brno. Zpracovatelem a realizátorem projektu je Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc. Informace a přihlášky na seminář: Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc., tel. 603783765, nebo RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc., e-mail: roznovsky@chmi.cz , telefon 541421020.

Podle novelizovaných směrnic pro dotace se pořádání konference nebo semináře a vydání sborníku považuje pro účely poskytování dotací za dvě samostatné akce. ČBkS se samozřejmě bude podílet také na publikování přednesených referátů na konferencích v rámci projektů II a III a na pořádání semináře, z něhož budou příspěvky publikovány v rámci projektu IV.

ČBkS se bude také podílet na pořádání pravidelné Česko-Slovenské bioklimatologické konference (Bioklimatologické pracovní dny 2010), jejímž bude v tomto roce hlavním pořadatelem. Konference se bude konat v září 2010 v Praze nebo v blízkém okolí (dosud není upřesněno). Bližší informace budou na jaře k dispozici na webových stránkách Společnosti, <http://www.cbks.cz> .

V roce 2010 se bude konat Valné volební shromáždění členů ČBkS. Na těchto shromážděních bývá vždy malá účast, protože pro většinu členů je při současných cenách neúnosné cestovat do Prahy nebo do Brna pouze za tímto účelem. Proto se bude Valné shromáždění konat v průběhu konference „Voda v krajině – její zdroje a využití“ v březnu 2010. Očekáváme, že se zúčastní i ti členové, kteří budou přítomni na konferenci a kteří by jinak stěží vážili cestu do Prahy nebo do Brna. Členové dostanou na toto shromáždění pozvánku.

Voda v krajině - její zdroje a využití

Naše společnost společně s Asociací pro vodu v krajině, Českým výborem ICID, ČHMÚ pobočkou Brno a ve spolupráci s Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy bude pořadatelem konference s názvem v záhlaví této zprávy, a to 10. až 11. 3. 2010.

Voda je pro lidstvo, přírodu a krajinu naprosto nepostradatelná. Vývoj podnebí a zvyšující se variabilita počasí způsobují, že v naší krajině jsou stále častější extrémní výskyty vody. To znamená, že narůstá počet dnů s výskytem sucha a na druhé straně jsou též četnější výskyty intenzivních srážek, které vyvolávají povodně. Obsahem jednání konference budou tyto okruhy:

- A, analýza výskytu srážek a jejich trend
- B, variabilita hydrologických podmínek
- C, dynamika výparu a evapotranspirace
- D, využívání vody zemědělstvím a průmyslem
- E, současné využití závlah
- F, hospodaření v krajině
- G, změna a predikce klimatu
- H, možnosti retence vody v krajině

Jistě, že výstupem z konference bude sborník příspěvků zpracovaný podle zásad publikování vědeckých článků v recenzovaných časopisech.

Podrobná informace bude v počátku ledna uvedena na našich stránkách.

Těšíme se na účast nejen členů naší Společnosti.

Prof. Franz Halberg – 90 let

V letošním roce oslavil neuvěřitelných 90 let nestor a zakladatel světové chronobiologie prof. Franz Halberg, držitel mj. mnoha čestných doktorátů z různých univerzit na celém světě.

Franz Halberg se narodil 5. 7. 1919 v městečku Bistrița v rumunské Transylvánii, v rodině patřící k německé národnostní menšině. Snad právě toto mnohonárodnostní prostředí přispělo k tomu, že svůj zájem později neomezil pouze na Rumunsko, ale postupně se přenesl do různých zemí a vždy spolupracoval s mnoha odborníky z nejrůznějších zemí, a také k tomu, že svůj zájem nesoustředil pouze na jediný vědní obor. Mnozí také říkají, že i zvlněná krajina v Transylvánii má podíl na jeho zájmu o různá vlnění, rytmy a periodicity. Školu a později univerzitu absolvoval v městě Cluj (maďarsky Kolozsvár, německy Klausenburg), nejprve studiem matematiky a fyziky (1936-1937) a později medicíny (M.D., 1943). Po válce se přestěhoval na západ ve snaze najít místo na vyšší vědecké úrovni, nejprve do Vídně, později (1948) do USA. Ve Vídni se seznámil se svou pozdější ženou Ernou, později rovněž významnou pracovnící v oboru chronobiologie a jeho dlouholetou vědeckou spolupracovnící (zemřela 1994). V USA Halbergovi zakotvili na univerzitě v Minneapolis ve státě Minnesota.

Od počátku své vědecké kariéry se Franz Halberg věnoval především chronobiologii, přesněji zkoumáním periodických dějů u biologických objektů s vazbou na nejrůznější periodické děje ve vnějším prostředí. Před více než půl stoletím zavedl termín „cirkadiánní“ rytmy, zabýval se ovšem mnoha dalšími rytmy s kratší i s delší periodou a pro mnohé z nich zavedl také název (např. „cirkasemiseptánní“ = variace s periodou 3,5 dne, jejichž je v podstatě objevitelem). Záběr jeho aktivit byl velmi široký, od všech oborů medicíny, jako např. fyziologie, psychiatrie, endokrinologie (je čestným redaktorem časopisu *Endocrinology Letters*), onkologie, farmakoterapie, bioinženýrství, také historie, ekonomika, astronomie, geofyzika, meteorologie. Vypracoval, příp. zdokonalil metodiku určování a prokazování periodických variací v experimentálních datech. Je autorem nebo spoluautorem přes 3100 odborných článků (k 1.4.2007). V poslední době, kdy se v geovědních oborech objevil zájem o děje s periodou kolem 1,3 roku (objevena u rychlosti slunečního větru), našel obdobné periody v mnoha biologických dějích. A spolu s nimi několik dalších s periodami o málo delšími než jeden rok (tyto jsou nazývány anglicky „transyear“) nebo kratšími než

jeden rok (anglicky „cisyear“ – rovněž termíny prosazované F. Halbergem).

A stejně jako spektrum jeho zájmů je široký také okruh jeho spolupracovníků a žáků. Nalezneme je snad ve všech zemích Evropy a také v Indii, Číně, Japonsku atd. Nemocnice v indickém Moradábádu, kterou založil, nese jeho jméno.

Prof. Halberg také několikrát navštívil Československo, později Českou i Slovenskou republiku. A spolupracoval a nadále spolupracuje s řadou významných vědců. Na Slovensku jde především o známé osobnosti starší generace, v České republice úzce spolupracuje s kolektivem pracovníků Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně, s nimiž publikoval řadu prací.

Ve své vlasti prof. Halberg i přes svůj vysoký věk stále denně dochází do své laboratoře, kterou před lety založil a která nese jeho jméno (Halberg Chronobiology Center) na univerzitě v Minnesotě.

Nezbývá než za všechny české i slovenské chronobiology popřát prof. Halbergovi (jehož mohu nazývat svým přítelem) mnoho zdraví a energie do dalších let.

*Jaroslav Střeštík
podle zahraničních pramenů*

Jubilanti v roce 2009

Přejeme všem našim jubilantům hodně zdraví a spokojenosti!

= 60 let =

Marková Eva RNDr. CSc.	22. 12. 1949
Najbrt Jiří MUDr.	23. 1. 1949
Rožnovský Jaroslav RNDr. Ing. CSc.	1. 3. 1949
Vyskot Ilja Prof. Ing. CSc.	27. 7. 1949

= 75 let =

Fišer Antonín MVDr. DrSc.	22. 4. 1934
---------------------------	-------------

= 85 let =

Pasák Vlastimil Doc. Ing. DrSc.	23. 12. 1924
---------------------------------	--------------

= 92 let =

Bradna Jiří MUDr.	28. 7. 1917
-------------------	-------------

= 96 let =

Rašková Helena Prof. MUDr. DrSc.	2. 1. 1913
----------------------------------	------------

